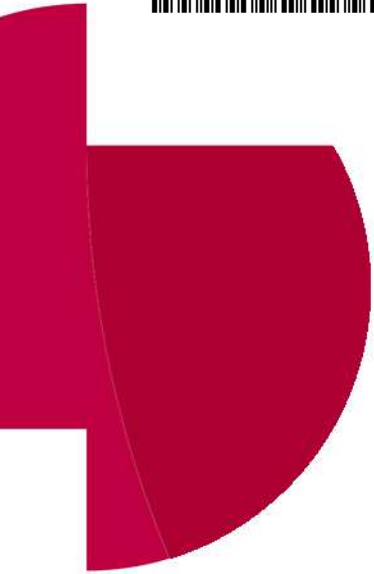

019.001042

Evaluatie notitie 'Ruimte voor de Zon' en de pilot 'MienshipsEnergie'

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Evaluatie Ruimte voor de Zon	4
3. Evaluatie MienskipsEnergie	7

1. Inleiding

In dit rapport vindt u de resultaten van de evaluatie van de notitie “Ruimte voor de Zon” en de pilot “Mienskipsenergie”. De notitie “Ruimte voor de Zon” is door de raad vastgesteld op 10 november 2016. De bij de pilot behorende uitvoeringsnotitie “MienskipsEnergie” is op 6 april 2017 door de raad vastgesteld.

1.1 Aanleiding

Dit evaluatierapport geeft antwoord op punt 2 en 3 van de motie die de raad op 14 november 2017 heeft aangenomen. Deze motie luidt:

De raad verzoekt het college:

1. Het beleid voor zonnepanelen zoals dat is vastgelegd in de notities “Ruimte voor de Zon” en “MienskipsEnergie” ‘on hold’ te zetten op het moment dat er 2 zonneweides (of er een toets aan het beleid heeft plaatsgevonden) óf een totaal van 8 ha aan zonneweides is gerealiseerd.
2. Het beleid te evalueren en aan te bieden aan de raad.
3. Naar aanleiding van de evaluatie beide beleidsnotities aan te passen.

Deze motie is ingediend en aangenomen nadat voor 2 zonneweides een toetsing aan het beleid heeft plaatsgevonden. De projecten waar het om gaat zijn:

- a. Een zonneweide met een omvang van ongeveer 3 ha aan de Nije Dyk te Oppenhuizen. Dit betreft een initiatief van een commerciële partij en is getoetst aan notitie “Ruimte voor de Zon”.
- b. Een zonneweide IJlst met een omvang van ongeveer 2 ha. Dit betreft een initiatief van energiecoöperaties IJlst en valt onder de pilot “MienskipsEnergie”.

In april 2018 is door middel van actieve info aan de raad een antwoord gegeven op punt 1 van de motie. Ten aanzien van de punten 2 en 3 is aangegeven dat een evaluatie niet mogelijk was omdat er te weinig informatie beschikbaar was over de lopende 2 projecten. Ook is aangegeven dat in het kader van de Agenda Duurzame Ontwikkeling in 2019 een rapport wordt opgesteld dat een uitwerking bevat van de agenda en naar bevinding van zaken een evaluatie van de notities “Ruimte voor de Zon” en “Pilot Mienskipsenergie”.

1.2 Doel van de evaluatie

In de evaluatie wordt gekeken of het beleid en de pilot hebben geleid tot het gewenste resultaat. Het resultaat van de evaluatie is input hoe om te gaan met nieuwe initiatieven mede in relatie tot de RES.

1.3 Leeswijzer

In de afgelopen jaren is het aantal zonne-energie initiatieven flink gegroeid. Bij het evalueren van het beleid en de pilot is dit aspect van belang. In hoofdstuk twee wordt het ruimtelijke beleid geëvalueerd. In hoofdstuk drie volgt de evaluatie van de pilot. In hoofdstuk vier zijn de conclusies en aanbevelingen beschreven.

2. Evaluatie Ruimte voor de Zon

Op 10 november 2016 heeft de raad de notitie 'Ruimte voor de Zon' vastgesteld. In deze notitie staan ruimtelijke kaders aangegeven waaraan de plaatsing van zonnepanelen in de vorm van zonneweides getoetst worden. Daarbij staat de ruimtelijke kwaliteit centraal. In dit hoofdstuk wordt de notitie 'Ruimte voor de Zon' geëvalueerd. Hieraan voorafgaand volgt eerst een samenvatting van het beleid zoals dit in de notitie is vastgelegd.

2.1 Samenvatting Ruimte voor de Zon

In deze notitie staan ruimtelijke kaders aangegeven voor zonnepanelen op land en water.

Zonnepanelen op daken is in de notitie niet meegenomen. De reden hiervoor is dat de plaatsing hiervan in de meeste gevallen vergunningsvrij is.

In hoofdlijnen houdt het beleid het volgende in:

- Binnen de bebouwde kom zijn zonneweides mogelijk op locaties die al bestemd zijn voor andere functies maar voorlopig niet voor die functie worden ingevuld.
- Buiten de bebouwde kom zijn zonneweides mogelijk wanneer deze gekoppeld zijn aan de bebouwde omgeving (rand van een kern).
- Er moet sprake zijn van een logische aansluiting op de kern (de plek is ook geschikt voor andere functies).
- Een zonneweide op grond/water buiten een straal van ca. 100 m van de dorps- of stadsrand wordt afgewezen.
- Bij kernen kleiner dan 500 inwoners geen zonneweide.
- Bij kernen 500-1500 inwoners een zonneweide van maximaal 0,5 ha.
- Bij kernen van meer dan 1500 inwoners moet de omvang van de zonneweide in verhouding staan tot de grootte van de kern.
- In landelijk gebied zijn zonneweides mogelijk wanneer er sprake is van dubbel gebruik zoals bij overhoeken en restruimtes van snelwegen en op bestaande terreinen van grootschalige nutsvoorzieningen.
- Enkelvoudig gebruik van zonneweides in landelijk gebied is alleen mogelijk op eigen terrein en voor eigen gebruik (bijv. camping, gemaal, boerderij).

In alle gevallen geldt:

- Een zonneweide moet landschappelijk worden ingepast.
- Een zonneweide mag geen afbreuk doen aan de historische waarden van de kern/gebied.
- Uitgangspunt (geen verplichting) is dat inwoners van een kern kunnen participeren.

In de notitie is uitgegaan van een opgave voor de gemeente SWF van 8 ha (4 MW) aan zonneweides in 2020. Bij de berekening van de opgave is alleen gekeken naar het energieverbruik van de inwoners van SWF. Dit in relatie tot het totale verbruik van alle inwoners van de provincie Fryslân. De bedrijven in de gemeente en de provincie zijn buiten beschouwing gelaten.

2.2 Actuele stand van zaken & ontwikkelingen Ervaringen

2.2.1 Aantal inwoners kernen en mogelijkheden aanleg zonneweide

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft 89 kernen. In onderstaande tabel zijn de kernen ingedeeld naar het aantal inwoners dat overeenkomt met de ruimtelijke kaders.

Aantal inwoners	< 500	500-1500	> 1500 inwoners
Aantal kernen	61	18	10
Beleid	Geen zonneweide toegestaan*	Zonneweide van maximaal 0,5 ha	Omvang zonneweide in verhouding grootte kern

*Voor kernen < 500 inwoners geldt dat gezamenlijk 1 groot park van max 8 ha mag worden gerealiseerd op een prominente plek. Dit moet in gezamenlijkheid gebeuren.

Reflectie

Bij dorpen met minder dan 500 inwoners is geen zonnepark toegestaan. In plaats daarvan is er de mogelijkheid om voor deze kernen één groot zonnepark van maximaal 8 ha te realiseren. Voorwaarde hierbij is dat dit in gezamenlijkheid moet gebeuren. Er zijn geen plannen bekend die op een dergelijke ontwikkeling wijzen.

Bij kernen tussen de 500 - 1500 inwoners is een zonneweide van maximaal 0,5 ha toegestaan. Uit onderzoek is gebleken dat voor een sluitende businesscase minimaal 1 ha aan zonnepanelen nodig is.

In de praktijk betekent dit dat bij kernen tot 1500 inwoners geen zonneveld kan worden gerealiseerd. Dit betekent ook dat alleen zonneweides mogelijk zijn bij kernen groter dan 1500 inwoners. Met als gevolg dat bij 10 kernen in onze gemeente een zonneweide kan worden gerealiseerd.

2.2.2 Aanvragen omgevingsvergunning zonneweides

In 2017 en 2018 zijn in totaal 18 aanvragen omgevingsvergunning ingediend. Van deze 18 zijn er 13 aanvragen in concept-vorm ingediend. Bij een concept-aanvraag wordt de gemeente gevraagd of zij in principe bereid is medewerking te verlenen aan een plan. De beoordeling van een dergelijke aanvraag vindt veelal plaats op basis van een schetsplan voorzien van een korte schriftelijke toelichting. Dit bespaart de initiatiefnemer veel tijd en kosten in het geval geen medewerking kan worden verleend. Naast de aanvragen om omgevingsvergunning zijn er gesprekken gevoerd met een aantal (commerciële) partijen over zonneweideplannen. De partijen hebben er voor gekozen geen (concept)aanvraag omgevingsvergunning in te dienen omdat vooraf al duidelijk was dat het plan op basis van het beleid geen kans van slagen had.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het totaal aantal (concept)aanvragen omgevingsvergunning, ingedeeld naar soort aanvraag, of de energieopbrengst voor eigen gebruik is en of medewerking is verleend.

Soort aanvrager	Aantal aanvragen	Eigen gebruik		Medewerking verleend		
		Ja	Nee	Ja	Nee	Nog in behandeling
Commercieel bedrijf	14	0	14	0	13	1*
Particulier	1	1	0	1	0	
Overheidsinstantie	2	2	0	1	0	1
Energie-corporatie**	1	1	0	1	0	

*dit betreft project Oppenhuizen. De aanvraag past binnen beleid. Het college moet nog besluit nemen op aanvraag. Zie paragraaf 2.2.3.

**betreft pilot IJlst. De zonneweide is tot stand gekomen met MienshipsEnergie. Betekent wel dat ook voor deze zonneweide een omgevingsvergunning nodig is.

Redenen afwijzing

In 13 gevallen is geconcludeerd dat de gemeente geen medewerking aan het plan kan verlenen wegens strijd met het beleid. In alle gevallen betrof het een besluit op een concept-aanvraag die is ingediend door een commerciële partij. De belangrijkste redenen waarom geen medewerking kan worden verleend zijn:

- De zonneweide is midden in het open landschap gesitueerd, én/of
- De omvang van de zonneweide is (veel) te groot.
- De zonneweide een negatieve invloed heeft op de historische waarde van een kern.

Reflectie

De gemeentelijke, maar ook de provinciale, regels zijn echter bewust zeer terughoudend wat betreft vrij-liggende zonnevelden. Met name ter bescherming van de landschappelijke en natuurlijke waarden. Daarnaast is het belangrijk te vermelden dat onze gemeente een plattelandsgemeente is. Door haar ligging in het noorden is het beeld dat hier veel goedkope gronden zijn die geschikt zijn voor zonnevelden. Dit betekent voor veel grondeigenaren dat men vragen krijgt van ontwikkelende partijen om grond voor de langere termijn beschikbaar te stellen. Dit kan voor agrarische ondernemers een interessant alternatief zijn. De meeste initiatieven betreffen echter locaties in het buitengebied, niet aansluitend aan kernen, die niet in het huidige gemeentelijke maar ook niet in het provinciale beleid passen.

2.2.3 Stand van zaken project Oppenhuizen

Door een commercieel bedrijf is een aanvraag om omgevingsvergunning ingediend voor een zonneweide met een omvang van netto 2,7 ha (geschatte opbrengst 2,38 MWp). De zonneweide is gesitueerd aangrenzend aan de kern van Oppenhuizen en Sneek en de snelweg A7. Bewoners kunnen participeren in het project door obligaties te kopen. Na realisatie van de zonneweide worden 1000 obligaties uitgegeven ad € 50,00 per stuk.

Het project past in het beleid zoals dat is vastgelegd in het beleid. Het project past niet in het bestemmingsplan. Door initiatiefnemer is een omgevingsvergunning aangevraagd. Deze kan alleen worden verleend met toepassing van projectafwijgingsprocedure. In het kader van deze procedure is door 2 bewoners van Oppenhuizen een zienswijze ingediend.

Daarnaast is een bibob onderzoek ingesteld tegen de initiatiefnemer van het plan.

Het college moet dus nog een besluit nemen op de aanvraag. Dit kan niet eerder dan nadat de uitkomst van het bibob-onderzoek bekend is.

Wanneer het college positief besluit kan de vergunning worden verleend. Daarna zal blijken of de bewoners zullen participeren in het plan. Dat deze mogelijkheid daadwerkelijk zal worden geboden wordt dan vastgelegd in een overeenkomst.

Wanneer het college negatief besluit wordt de vergunning geweigerd en kan het plan niet worden gerealiseerd.

Reflectie

De aanvraag om Omgevingsvergunning is begin 2017 ingediend. Ook al voldoet het plan aan het ruimtelijk beleid, er kan op dit moment niet met zekerheid gesteld worden of de zonneweide kan worden vergund en daadwerkelijk wordt aangelegd.

2.3 Conclusies/aanbevelingen

Conclusies

Op basis van de evaluatie van de notitie “Ruimte voor de Zon” kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

Er wordt door middel van de notitie “Ruimte voor de Zon” gestuurd op initiatieven op het land en in water. De verwachting is dat er in 2020 in onze gemeente ongeveer 2,5 ha aan zonnevelden is gerealiseerd. Dit is minder dan verwacht. Hoewel de zoektocht naar een geschikte locatie niet makkelijk is, kan worden geconcludeerd dat het gemeentelijke beleid ten aanzien van zonnevelden de ontwikkeling van zonnevelden niet belemmert. Veel initiatiefnemers hebben bij het indienen van een (concept) aanvraag geen aandacht geschonken aan het ruimtelijk beleid.

Aanbevelingen

Op basis van de evaluatie worden de volgende aanbevelingen gedaan:

Het zal nodig zijn om bij te schakelen om aan de enorme energieopgave waar wij volstaan te kunnen voldoen. Het verruimen van het beleid is niet noodzakelijk en op dit moment ook niet nodig omdat de provinciale regels daarvoor niet de ruimte bieden. Wel is het goed om plannen die niet voldoen aan het beleid kritisch tegen het licht te houden. Het voornemen is om deze plannen per geval te bekijken en nagaan of we plannen onder voorwaarden én in overleg met de provincie, toch kunnen toestaan. Dit wordt in oktober in een afzonderlijk voorstel aan u voorgelegd.

3. Evaluatie MienshipsEnergie

3.1 Inleiding

Op 6 april 2017 heeft de raad de notitie 'Uitvoering pilot MienshipsEnergie' vastgesteld. Volgens de notitie zouden drie pilots uitgevoerd worden voordat een evaluatie zou plaatsvinden. De raad heeft bepaald dat het college na de eerste pilot met een evaluatie komt. De eerste pilot in IJlst is nu bijna afgerond. De Energie coöperatie IJlst (ECIJ) gaat eind dit jaar het zonnepanelenpark, de Stroomtuin, zoals zij dat zelf noemen, realiseren. Vanuit MienshipsEnergie gezien is dit een goed moment om na te gaan hoe dit project is verlopen.

3.2 Onderzoeksvraag

Draagt MienshipsEnergie bij aan de maatschappelijke acceptatie van zonnepanelenvelden?

3.3 Aanleiding MienshipsEnergie

Vanuit de windmolendiscussie is er in Fryslân veel weerstand ontstaan tegenover windmolens. We kunnen stellen dat het draagvlak voor deze vorm van duurzame energie sterk is afgenomen. Voor Súdwest-Fryslân speelde hierbij ook het Windpark Fryslân in het IJsselmeer. Dit park wordt regelmatig aangehaald hoe je niet om moet gaan met het creëren van draagvlak. We staan aan de vooravond van een enorme energietransitie. Technisch gezien is deze opgave groot en wellicht haalbaar, maar zonder een zekere mate van draagvlak of beter gezegd acceptatie zullen wij dit niet halen.

MienshipsEnergie staat in de eerste plaats voor het creëren van acceptatie voor een zonnepanelenpark door de initiatiefnemer zelf. Op deze manier is de initiatiefnemer niet alleen technisch/economisch verantwoordelijk voor een project, maar ook sociaal. Dit gebeurt door lusten, lasten en zeggenschap te delen. Hebben bewoners last van een zonnepanelenpark, dan mogen zij hier ook de lusten van hebben en ook iets van vinden. Dit is concreet gemaakt door spelregels op te stellen voor: Betrokkenheid, Legitimiteit en Rendement.

3.4 Samenvatting

In IJlst heeft deze aanpak geresulteerd in:

<i>Betrokkenheid</i>	Via een lidmaatschap (€ 10,- per jaar) kunnen leden hun stem uitbrengen over zaken die de Stroomtuin aangaan (zeggenschap). Daarnaast kunnen bewoners ook geld lenen aan ECIJ voor 4% rente per jaar (betrokkenheid). Iedereen kan meedoen.
<i>Legitimiteit</i>	De acceptatie voor het zonnepanelenpark is groot. Met mensen die tegen waren is intensief gesproken (democratische legitimiteit). Er zijn geen bezwaren tegen het park ingediend (juridische legitimiteit). Het park sluit aan bij de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente (output legitimiteit).
<i>Rendement</i>	De Stroomtuin kan financieel uit. Baten vloeien optimaal terug naar de samenleving.

3.5 De Evaluatie

3.5.1 Voorwaarden voor Betrokkenheid

De initiatiefnemer moet het volgende aangeven:

- Het gebied waar het initiatief zich op richt.
- De wijze waarop alle bewoners van 21 jaar en ouder die wonen in het gebied kunnen participeren in het project.
- De wijze waarop bewoners en bedrijven zullen worden benaderd. Het moet hierbij voldoende aannemelijk zijn dat een ieder op de hoogte had kunnen zijn van het initiatief. Op deze manier wordt willekeur en uitsluiting voorkomen.

3.5.2 Sociale participatie (zeggenschap)

ECIJ is een coöperatie, dit houdt in dat ECIJ-leden die gezamenlijk het beleid van de coöperatie bepalen. Het lidmaatschap kost € 10,- per jaar. Iedereen in Nederland (en daar buiten) kan lid worden, maar ECIJ ondersteunt alleen duurzame initiatieven in IJlst en omgeving. Dit is vastgelegd in de statuten. Op deze manier profiteren de bewoners van IJlst en omgeving optimaal van het zonnepanelenpark. Bovendien draagt het zonnepark in de toekomst bij aan de verdere verduurzaming van IJlst. Hiermee heeft ECIJ een fundament gelegd voor de energietransitie in IJlst.

Achtergrondinformatie: Statuten Energiecoöperatie IJlst

... de coöperatie het doel heeft om haar leden, te weten de inwoners, bedrijven, instellingen en organisaties in het werkgebied van de coöperatie, zijnde het postcodegebied IJlst en aangrenzende postcodegebieden, te helpen bij de realisering van een volledig duurzame energievoorziening; De coöperatie haar doel vooral wil bereiken door:

- a. Het individueel of gemeenschappelijk zo voordelig mogelijk zelf opwekken en/of inkopen van duurzame energie;
  - b. Het bevorderen van vermindering van verbruik van traditioneel opgewekte energie;
- ...

Vanuit de Energie coöperatie is het logisch dat zij een bedrag vragen voor het lidmaatschap. Het bedrag van € 10,- per jaar is minimaal bedrag voor een gemiddeld gezin. Voor een mensen met de laagste inkomens kan dit wel een drempel zijn om lid te worden van de Energiecoöperatie. Hoewel het hier gaat om een geringe groep, is uitsluiting hier wel een punt van aandacht. Uitsluiting gaat in tegen het democratisch principe van inclusie. Deze uitsluiting is vooral een probleem voor de gemeente. Wij streven ernaar dat iedere kern haar eigen Energiecoöperatie krijgt. Dit betekent dat de gemeente ook streeft naar een hoge mate van socialiseren van energiesystemen. Als gemeente moeten wij dan goed gaan nadenken over hoe wij democratische invulling van deze systemen voor ons zien, zodat wij geen bewoners uitsluiten.

3.5.3 Financiële participatie (betrokkenheid)

ECIJ had op 24 april jl. 101 deelnemers. Daarvan komen er 68 uit IJlst (5% van IJlst), 20 uit Sneek, 6 uit Oosthem, 2 uit Heeg, 2 uit Jutryp, 1 uit Bolsward, Koudum en Ysbrechtum. Door niet teveel regionale aandacht, en zeker geen provinciale aandacht of zelfs landelijke aandacht te zoeken heeft ECIJ weten te voorkomen dat er inschrijvingen van buiten de regio kwamen. Dit was een bewuste keuze. Voor grote investeerders is het zonnepanelenpark niet interessant, omdat ECIJ 4% rente per jaar geeft aan deelnemers. Voor grote investeerders is dit percentage te laag.

3.5.4 Conclusie Betrokkenheid

Voor een gering bedrag per jaar kunnen bewoners hier op democratische wijze hun zeggenschap laten gelden. Een beperkt aantal mensen kunnen financieel participeren (tot € 300.000,-) in het zonnepanelenpark IJlst. Hierdoor kunnen we in beperkte mate spreken van het delen van de financiële lusten bij individuen. Het delen van de lusten zit dan ook vooral in de collectieve baten. Met het zonnepanelenpark, heeft IJlst voor zichzelf een inkomstenbron gecreëerd waar IJlst en omstreken baat bij hebben.

3.6 Legitimiteit

3.6.1 Voorwaarde voor Legitimiteit

Democratische legitimiteit

De initiatiefnemer geeft het gebied aan waar voldoende draagvlak moet zijn. Het gaat om het gebied waar mensen hinder kunnen ondervinden van de zonneweide. Er is voldoende draagvlak als aan onderstaande twee voorwaarden wordt voldaan:

- a. Niet meer dan 25% van de mensen in het draagvlak gebied die 18 jaar of ouder zijn mag tegen het aanleggen van de zonneweide zijn (kwantitatief). Voor de bewoners die in het draagvlakgebied wonen organiseert de initiatiefnemer tenminste één bijeenkomst. Dit dient vastgelegd te worden in het projectplan. Iedereen binnen het “draagvlakgebied” moet op de hoogte kunnen zijn van deze bijeenkomst. Voor de bewoners uit het draagvlakgebied moet duidelijk zijn dat het draagvlak wordt gemeten tijdens de bijeenkomst. Een telling tijdens de bijeenkomst volstaat namelijk om het draagvlak te meten en te bepalen.
- b. Tegenstanders van de zonneweide dragen geen zwaarwegende argumenten aan waardoor het plan niet gerealiseerd zou mogen worden (kwalitatief). De initiatiefnemer geeft in zijn plan van aanpak aan hoe wordt omgegaan met bewoners die het niet eens zijn met het initiatief.

Juridische legitimiteit

De initiatiefnemer geeft aan:

- a. Welke rechtsvorm hij kiest voor het initiatief.
- b. Op welke wijze invulling wordt gegeven aan de bestaande wet- en regelgeving.

Output legitimiteit

De initiatiefnemer geeft aan:

- a. Welk gemeentelijk beleidsdoel met het initiatief wordt ingevuld. In dit geval gaat het om de bijdrage aan een energieneutrale samenleving.
- b. De wijze waarop een bijdrage wordt geleverd aan het ingevulde beleidsdoel.

3.6.2 Democratische legitimiteit (acceptatie)

ECIJ heeft verschillende bijeenkomsten georganiseerd. Uit deze bijeenkomsten zijn enkele opmerkingen naar vorgekomen van bewoners die tegen het park waren. Het betrof hier alleen direct omwonenden die zich zorgen maakten over het uitzicht. Aanvankelijk hebben 10 bewoners een handtekening gezet onder een gezamenlijke brief. Deze brief is als een zienswijze ingediend. De initiatiefnemers zijn met de omwonenden in gesprek gegaan. Dit heeft er toe geleid dat tegen de Stroomtuin geen (zwaarwegende) bezwaren zijn ingediend. Er waren geen andere aanwijsbare negatieve geluiden in IJlst te horen tegen het zonnepanelenpark. Dit is een reden om te concluderen dat de 25% ($\pm$ 500 mensen) die mogelijk tegen park zou kunnen zijn nooit gehaald zou worden. Om praktische redenen is er daarom geen officiële meting uitgevoerd. De initiatiefnemer gaf zelfs aan dat de eis van 25% ook verlaagd zou mogen worden naar 10%. De reden hiervoor is dat lokale initiatiefnemers in goede verstandhouding willen leven met de bevolking. Binnen de Energiecoöperatie lijkt daarmee de democratische legitimiteit zichzelf te reguleren.

Voor projectontwikkelaars geldt dit anders. Zolang zij winst prevaleren boven lokaal draagvlak, voelen zij niet automatisch sociale druk vanuit de samenleving vóór het energieproject, maar eerder tegen. In den lande gaat dit dan ook regelmatig fout (bijv. windmolens IJsselmeer, Windpark Drentse Monden Oostermoer en zonnepark Wirdum). Wellicht is het daarom goed om projectontwikkelaars te verbinden aan Energiecoöperaties. Energiecoöperaties hebben deze wens tijdens een overleg op 6 juni jl. ook uitgesproken. Hoe dit exact vorm moet krijgen zullen wij nader onderzoeken binnen het proces van de RES.

3.6.3 Juridische legitimiteit (wet- en regelgeving)

De Stroomtuin zelf is onder de Stroomtuin BV ondergebracht. Daarnaast is er Energiecoöperatie IJlst. Deze coöperatie bestaat uit leden die gezamenlijk bepalen wat er met het park en de opbrengsten van de Stroomtuin gebeurt. Dit is in de statuten van de coöperatie vastgelegd.

3.6.4 Output legitimiteit (beleid)

De Stroomtuin sluit aan bij het beleidsdoel van de gemeente om in 2050 volledige duurzame energie op te wekken.

3.6.5 Conclusie Legitimiteit

De weerstand tegen het zonnepanelenpark in IJlst is erg laag. Dit is vooral te danken aan de communicatie van de initiatiefnemers. Deze communicatie was open en eerlijk. Vanaf het begin was duidelijk waar ECIJ voor stond; een zonnepanelenpark voor en door bewoners van IJlst en omstreken. Wijzigingen in de plannen werden direct met de bevolking gedeeld. Dit heeft vanaf het begin tot een grote betrokkenheid geleid, wat ook blijkt aan de grote financiële deelname. Vertrouwen en integriteit heeft hier een grote rol gespeeld.

De voorwaarde dat niet meer dan 25% van de mensen tegen het zonnepanelenpark mag zijn lijkt goed te werken voor een individueel park. Door de Energietransitie zal ons landschap op bepaalde plaatsen sterk veranderen. Dit roept weerstand op. Mogelijk boven de 25%. Dit kan de energietransitie sterk vertragen en dat is onwenselijk. Het principe van legitimiteit kan met de inzet van MienskijsEnergie overeind blijven staan en als gemeente willen wij streven naar maximale legitimiteit. Tegelijk moet duidelijk zijn dat de raad uiteindelijk de besluiten neemt. Binnen de RES zullen wij daarom, nagaan hoe wij daar een goede vorm aan kunnen geven, zodat de samenleving zich gehoord voelt. Vanuit het Startdocument RES Fryslân wordt er in de regio Fryslân ook gestreefd naar 50% participatie.

3.7 Rendement

3.7.1 Voorwaarde voor Rendement

Het gaat hier om de wijze waarop de financiële middelen zo effectief mogelijk worden ingezet. De initiatiefnemer moet hierbij inzichtelijk maken wat de kosten van het initiatief zijn, wie deze kosten draagt en op elke wijze de baten terugvloeiën naar de samenleving. Uit de berekeningen moet blijken of het plan financieel haalbaar is. De initiatiefnemer moet in zijn plan van aanpak de hierboven genoemde waarden uitwerken en aantonen dat aan de gestelde criteria wordt voldaan.

3.7.2 Netwerkkosten

ECIJ wilde eerst 4 ha. aan zonnepanelen langs de Zuidwesthoekweg aanleggen. De netwerkkosten hiervoor zouden ongeveer € 0,5 miljoen bedragen. Reden hiervoor was dat Liander een kabel zou moeten leggen van het zonnepanelenpark naar Sneek. Het park zelf zou op ongeveer € 4 miljoen uitkomen. Door de hoge netwerkkosten zou het park niet rendabel zijn. De initiatiefnemers hebben, daarom gekozen voor een park met een omvang van 2 ha. De netwerkkosten hiervoor liggen rond de € 50 duizend. Een park met deze omvang bedraagt ongeveer € 2 miljoen.

3.7.3 Postcoderoos versus SDE+

ECIJ heeft aanvankelijk gekozen voor financiële regeling van het rijk; de postcoderoosregeling.

Achtergrondinformatie: Postcoderoosregeling

Binnen de postcoderegeling kiest de initiatiefnemer een postcode als hart van de "roos". Alle bewoners en bedrijven in dit hart en de daarop direct aansluitende postcodes (4 cijfers van de postcode) kunnen deelnemen aan deze regeling. Voorwaarde is dat het zonnepanelenveld in één van de postcodes binnen de roos ligt. Met de postcoderoosregeling hoeven leden van de coöperatie geen energielasting te betalen voor deze lokaal en duurzaam opgewekte elektriciteit tot een maximum van 10.000 kWh. Door deze landelijke regeling kunnen inwoners van een wijk of dorp met elkaar op een financieel rendabele manier aan de slag met lokale en duurzame energie.

Bij de postcoderoosregeling kan een deelnemer de energielasting op elektriciteit terugvragen. De regeling is gunstiger als de belasting hoger is. In 2018 is de energielasting op elektriciteit naar beneden gegaan (en op gas omhoog). Onbekend is wat er de komende jaren met de deze belasting gebeurt. Daarmee is de postcoderoosregeling, financieel onzeker geworden.

Vanwege de financiële onzekerheid rond de postcoderoosregeling, heeft ECIJ er voor gekozen SDE+ subsidie (Stimulering Duurzame Energieproductie) bij het rijk aan te vragen. Het rijk heeft de SDE+ subsidie in januari 2018 aan ECIJ toegekend.

ECIJ krijgt bovenop de prijs die zij van het Energiebedrijf ontvangt, gedurende 15 jaar, 9,9 cent voor elke geproduceerde kWh. Om het park zelf mogelijk te maken moet de initiatiefnemer investeerders zoeken. Dit kan een bank zijn, maar ook bewoners. ECIJ heeft voor beide opties gekozen. Een bank rekent ongeveer 2% rente. Om deelname voor bewoners aantrekkelijk te maken, ontvangen deelnemers van ECIJ jaarlijks 4% rente. Hierin zit direct een beperking van deze financiële constructie. Er is een beperking aan de deelname, omdat te veel deelname leidt tot te hoge kosten. ECIJ zou in dat geval te veel moeten uitkeren aan rente, waardoor het zonnepanelenpark niet meer rendabel is. ECIJ heeft daarom bepaald dat mensen tot € 300.000 kunnen participeren. Het gehele project kost € 2.000.000. Tijdens dit schrijven is 70% van de € 300.000 ingevuld. De deelname groeit nog steeds. Het lijkt erop dat de participatie tot het bedrag van €300.000 gehaald gaat worden. In dan geval is er sprake van 15% financiële participatie.

Door gebruik te maken van SDE+ kan in principe iedereen uit Nederland (en daar buiten) aan het zonnepanelenpark in IJlst meedoen. ECIJ ondervangt dit door bewoners uit IJlst en Oosthem voorrang te geven bij de deelname aan het park.

3.7.4 Conclusie Rendement

ECIJ heeft sterk gekeken naar de betrouwbaarheid van het financiële systeem. De postcoderoos vonden zij onvoldoende betrouwbaar, om deze aan bewoners aan te bieden. Met de SDE+ hebben bewoners meer financiële zekerheid. Voor ECIJ betekent dit dat zij zelf ook voor de komende 15 jaar weten, waar zij financieel aan toe zijn. Het enige onzekere deel is de daadwerkelijke opbrengsten van het zonnepanelenpark. De Stroomtuin is als geheel voor de komende 15 jaar winstgevend.

3.8 Conclusie MienshipsEnergie

De Stroomtuin IJlst, die eind 2019 gerealiseerd wordt, is een park van en voor de samenleving, zowel sociaal als economisch.

Sociaal: omdat leden van ECIJ permanent democratisch iets over het park en de opbrengsten kunnen zeggen (zeggenschap).

Economisch: omdat ECIJ zelf geen winst hoeft te maken, zodat de baten uit het park, 100% ten goede komen aan het verduurzamen van de gemeenschap (lusten).

De nabijheid van het park heeft zeker bijgedragen aan het succes. Zo zien we dat veruit de meeste deelnemers uit IJlst komen. De Stroomtuin zal, daarom op termijn een sterke positieve impuls kunnen geven aan de energietransitie in IJlst. Dit komt de betrokkenheid van bewoners bij de energietransitie ten goede, omdat zij hiermee het gevoel krijgen zeggenschap te hebben.

Onderzoeksvraag: draagt MienskipsEnergie bij aan de maatschappelijke acceptatie van zonnepanelenvelden?

Deze vraag is op basis van één casus moeilijk te beantwoorden. Wat opvallend is aan IJlst is de hoge acceptatie. Energiecoöperatie werken hier automatisch volop aan. Ervaringen uit andere gemeenten leert ons dat voor commerciële partijen dit minder vanzelfsprekend is. Kaders, zoals MienskipsEnergie kan de gemeente, maar ook de commerciële partijen goed helpen. Op termijn kan dit de gemeente helpen de acceptatie voor de energietransitie vast te houden. Een acceptatie die wij zeker op langere termijn hard nodig zullen hebben.

3.9 Aanbevelingen MienskipsEnergie

Het landschap zal door de energietransitie de komende jaren sterk veranderen. Energiesystemen, zoals windmolens en zonnepanelen en grootschalige vormen daarvan zullen in het landschap verschijnen. De samenleving zal dit waarschijnlijk alleen maar als een last ervaren, als hier niet iets tegenover staat zoals zeggenschap en bijvoorbeeld een financiële vergoeding. De principes van MienskipsEnergie (betrokkenheid, legitimiteit en rendement) bieden hiervoor goede mogelijkheden. De aanbeveling is daarom om deze principes ook bij het proces van de RES toe te passen.

Voorwaarde hiervoor is wel dat deze principes op maat gemaakt worden voor de RES. Dit houdt in dat we onderzoeken hoe wij zeggenschap (betrokkenheid) voor iedereen mogelijk kunnen maken binnen collectieve energiesystemen en een praktische invulling voor de democratische legitimiteit.